

Institutt for psykologi

Tidligere enslige mindreårige asylsøkeres opplevelse av å komme til Norge

—
Gurli Marlene Johansen og Therese Langhaug Danielsen

Hovedoppgave for graden Cand. Psychol. PSY-2901 Mai 2017

Tidligere enslige mindreårige asylsøkeres opplevelse av å komme til Norge

Gurli Marlene Johansen og Therese Langhaug Danielsen

Veileder: Svein Bergvik

Biveileder: Eva Therese Næss

PSY-2901

Hovedoppgave for graden Cand. Psychol. Institutt for psykologi

Det helsevitenskapelige fakultet

UiT Norges arktiske universitet

Mai 2017

Innhold

Forord	4
Sammendrag	5
Metode	10
<i>Design</i>	10
<i>Rekruttering</i>	10
<i>Datainnsamling</i>	11
<i>Analyse</i>	12
<i>Utvalgsstørrelse</i>	13
<i>Etiske betraktninger</i>	14
Resultat	15
<i>Utfordringer med å komme alene til Norge</i>	16
<i>Akkulturasjon</i>	20
<i>Ambisjoner</i>	24
Diskusjon	29
<i>Utfordringer med å komme alene til Norge</i>	29
<i>Akkulturasjon</i>	34
<i>Ambisjoner</i>	37
Begrensninger	39
Konklusjon	40
Referanser	43
Vedlegg	54

Forord

I 2015 kom 5300 enslige mindreårige asylsøkere til Norge. På bakgrunn av dette ville vi å undersøke hvordan tidligere enslige mindreårige asylsøkere opplevde det å komme til Norge. Det er potensielt 5300 ungdommer som skal bosettes og integreres over de neste årene, og vi ønsket å bidra med kunnskap om denne gruppen.

Vi har begge vært like delaktige i utformingen av oppgaven, litteratursøk og i skriveprosessen. I rekrutteringsprosessen har vi også gjort like stor innsats. Gurli Johansen gjennomførte og transkriberte to intervjuer, og Therese Langhaug Danielsen utførte og transkriberte fire intervjuer.

Det er flere vi ønsker å takke i forbindelse med vår oppgave. Først og fremst vil vi rette en stor takk til vår veileder Svein Bergvik og vår biveileder Eva Therese Næss. De har bidratt med gode tips og oppmuntring underveis i prosessen. Takk til Siv-Marit Langhaug som har lest korrektur på oppgaven. Vi vil også takke Kjell Ole Myrvoll ved BUP Sjøvegan for inspirasjon til oppgaven, og hjelp til rekruttering av informanter. Takk til venner og familie som har støttet oss, og hjulpet til med rekrutteringen. Sist men ikke minst, vil vi takke informantene som deltok i oppgaven vår, uten dere hadde ikke dette vært mulig.

Sammendrag

I denne oppgaven ble opplevelser til tidligere enslige mindreårige asylsøkere etter at de kom til Norge undersøkt med seks kvalitative semistrukturerte dybdeintervju. Intervjuene ble analysert ved å bruke Fortolkende fenomenologisk analyse (FFA). Gjennom analysen kom tre overordnede temaer frem.

Det første temaet var ”Utfordringer med å komme alene til Norge”, med tre tilhørende undertemaer: *Mottaksfasen, behov for omsorg og forskjeller*. Informantene beskrev utfordringer de møtte i mottaksfasen, og hvordan det var å komme alene til Norge. De gikk inn på behovet for omsorg, og den sårbarheten de hadde med seg med å være ung. Informantene påpekte forskjeller mellom hjemlandet og Norge. Det andre overordnede temaet var ”Akkulturasjon”, og hadde følgende undertemaer: *Kommunikasjon, være sosial og identitet*. Informantene fortalte hvordan de lærte seg å kommunisere med nordmenn, hva de følte hadde hjulpet dem med å bli integrert i det norske samfunnet, og hvordan de skulle finne sin plass i en ny kultur. Det tredje og siste overordnede temaet var ”Ambisjoner”, og undertemaene handlet om *personlig frihet, fremtid* og det å skulle *gi tilbake*. De hadde frihet til å gjøre det de ville, og hadde ambisjoner om å skaffe seg en utdanning og jobb. Informantene var interessert i å gi tilbake til samfunnet for det de hadde fått, og de ville hjelpe til med å forbedre forholdene i hjemlandet.

Tidligere enslige mindreårige asylsøkeres opplevelse av å komme til Norge.

Gurli Marlene Johansen og Therese Langhaug Danielsen

PSY-2901

Hovedoppgave for graden Cand. Psychol.

Vår 2017

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

Enslige mindreårige asylsøkere (EMA) er personer under 18 år som har kommet til Norge uten voksne med foreldreansvar, og som søker om asyl (Utlendingsdirektoratet, 2017).

De fleste av disse får, etter et opphold i asylmottak eller barnevernsinstitusjon, tildelt en midlertidig oppholdstillatelse av norske myndigheter fordi omsorgspersoner i hjemlandet ikke lar seg oppspore (Utlendingsnemda, 2006). At foreldrene ikke lar seg oppspore kan skyldes at de er omkommet, eller at de selv har måttet flykte. Det kan også være at de holder seg bevisst skjult, slik at myndighetene ikke kan returnere ungdommen til hjemlandet (Utlendingsnemda, 2006). Det er flere årsaker til at mindreårige migrerer alene. Det kan skyldes forhold på makronivå (samfunnsmessige årsaker) eller mikronivå (personlige og familiære årsaker), men som regel dreier det seg om en blanding av disse (Øien, 2010). Man ser nå en tendens til økt migrasjon av mindreårige som følger av forhold på mikronivå, det vil si at det er familiens eller den mindreåriges eget ønske å migrere for å skape bedre fremtidsutsikter (McLeigh, 2013). Uavhengig av årsak har alle disse mindreårige til felles at de migrerer som følge av en global ulikhet som begrenser deres muligheter for omsorg, oppvekst og fremtid (Engebrigtsen, 2002). Watters (2013) beskriver enslige mindreårige asylsøkere som pionérer, som alene kjemper seg frem mot en ny og bedre tilværelse.

Tall fra Utlendingsdirektoratet (UDI) viser at i løpet av de siste 20 årene har antall EMA som har kommet til Norge variert fra rundt 300 til over 1000 stykker, og at antallet har økt fra 90-tallet til i dag. I 2009 kom det 2500 EMA til Norge, en økning på 76 prosent fra året før. I 2015 kom det 5300 enslige mindreårige, det høyeste antallet noensinne, mens i 2016 kom det bare 320 EMA (Utlendingsdirektoratet, 2016). Flertallet av de enslige mindreårige asylsøkerne kommer fra Afghanistan, Eritrea, Syria, Somalia og Marokko (Bufdir, 2017). De fleste som ankommer er gutter, og i litteraturen drøftes flere mulige forklaringer på dette. Det kan skyldes forskjell i kjønnsroller, for eksempel hvilke forventninger som knyttes til de ulike kjønnene. Det vil avhenge noe av om det er verneplikt

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

for begge kjønn, men det kan tenkes at gutter er i større fare i hjemlandet, når det dreier seg om migrasjonsutløsende forhold på makronivå (Rousseau, Said, Gagné & Bibeau, 1998; Øien, 2010). Kanskje er gutter i noen kulturer sett på som sterkere enn jenter, og de sendes ut fordi man tenker at de har større sjanse for å klare farlige migrasjonsruter. For eksempel er det i afghansk kultur en vanlig tanke at jenter er mer utsatt for seksuelle overgrep enn gutter, og at de derfor må beskyttes fra dette for å opprettholde sin egen og familiens ære (Øien, 2010). Øien (2010) undersøkte hvordan ungdommene selv opplevde avgjørelsene om at de skulle reise fra hjemlandet. De fleste i denne studien fortalte om foreldre, eldre søsken, eller en onkel som hadde tatt avgjørelsen. Mange av ungdommene sa at de ble involvert og hadde en form for innvirkning på bestemmelsen, mens andre følte at de ikke hadde noe valg.

Helman (2007) viser til at det å være flyktning kan ha negativ innvirkning på både mental og fysisk helse, samt på sosiale relasjoner. EMA er av flere årsaker en særlig sårbar gruppe flyktninger (Dittmann & Jensen, 2010). De migrerer i en periode av livet der det skjer mange endringer; både fysiologisk, emosjonelt og kognitivt (Seglem, Oppedal & Roysamb, 2014). Det at de forlater livet de kjenner i hjemlandet, samtidig som de mister den daglige omsorgen og fysisk nærhet fra omsorgspersoner, gjør dem mer sårbare i en periode hvor sosial og psykologisk støtte anses som viktig for utviklingen (Engebrigtsen, 2013). I vestlige samfunn vurderes det å leve sammen med sin familie som en forutsetning for en god personlighetsutvikling, mens EMA på sin side kan komme fra et samfunn der synspunktet er at de er modne for adskillelse (Engebrigtsen, 2002). Dette er bare ett eksempel på kulturelle ulikheter EMA møter, og det å immigrere til et nytt land kan føre til identitetsstress (Haque, 2012). Identitetsstress kan oppstå når de kommer til en ny kultur, der for eksempel religionen og språket er annerledes enn det de er vokst opp med. Innenfor psykologien har ulike behovsteorier forsøkt å stadfeste universelle menneskelige behov, utover fysiologiske behov som søvn og mat. Det finnes grunnlag for å anta at behov for trygghet, anerkjennelse og

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

tilhørighet har biologiske fundamenter (Kenrick, Griskevicius, Neuberg & Schaller, 2010).

Det vil være rimelig å anta at dette kan være grunnleggende behov uavhengig av kultur.

Ved ankomst til Norge blir EMA under 15 år plassert under det statlige barnevernet (Bufetat), mens UDI får ansvaret for EMA mellom 15 og 18 år (Bufdir, 2017). Det er høyere standard, og tettere bemanning på omsorgssentrene som ligger under det statlige barnevernet (Lidén, Eide, Hidle, Nilsen & Wærdahl, 2013). Mottaksfasen varer til de mindreårige får avslag på asylsøknaden, eller bosettes i en kommune. Mindreårige som får oppholdstillatelse begynner så på en bosettingsfase (Eide, 2013). Tall hentet fra Barne- ungdoms- og familiedirektoratet viser at enslige mindreårige i 2016, i gjennomsnitt ventet i overkant av 11 måneder fra saken deres ble opprettet til de ble bosatt i en kommune. Det beskrives her som utfordrende å finne egnede botilbud til så mange (Bufdir, 2017).

Det anslås at ca. 70 % av det som er skrevet om mindreårige på flukt hovedsakelig omhandler psykisk helse (Watters, 2013). Mange studier har vist at EMA har økt forekomst av psykiske plager sammenlignet med majoritetsbefolkningen, men også sammenlignet med andre mindreårige i flyktningfamilier (Carlson, Cacciatore & Klimek, 2012; Derluyn, Mels & Broekaert, 2009; Dittmann & Jensen, 2010; Hodes, Jagdev, Chandra & Cunniff, 2008; Seglem et al., 2014). Studiene har videre vist at de vanligste symptomene på psykisk lidelse hos EMA er posttraumatisk stresslidelse, depresjon og angst. De pekte også på at EMA er utsatt for flere stressorer enn andre flyktinger eller majoritetsbefolkningen. EMA som beskrev store bekymringer knyttet til familie og venner i hjemlandet hadde flere psykiske plager (Dittmann & Jensen, 2010). To studier viste at EMA fortsatt var en høyrisiko-gruppe for å utvikle psykiske lidelser, etter en gjennomsnittlig botid i Norge på rundt tre og et halvt år (Oppedal & Idsoe, 2015; Seglem, Oppedal & Raeder, 2011). Jensen, Skårdalsmo og Fjermestad (2014) fant ingen endringer av posttraumatiske stresssymptomer hos EMA målt ved ankomst til Norge, og etter to år i landet. Mange av de longitudinelle studiene som har

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

blitt utført, har undersøkt funksjonen til EMA relativt kort tid etter bosetting. Flere artikler har pekt på dette som en mangel ved kunnskapen om denne gruppen, og understreker at det er behov for mer forskning på langtidsutsiktene til EMA (Hodes et al., 2008; Huemer et al., 2009). Kvalitative studier har undersøkt opplevelser EMA hadde før, under og etter migrasjon (Luster et al., 2009; Skårdalsmo Bjørge & Jensen, 2015; Thomas, Thomas, Nafees & Bhugra, 2004). Når det gjelder livet etter at de har fått oppholdstillatelse, viser tall at enslige mindreårige har lavere sysselsetting sammenlignet med majoritetsbefolkningen og flyktninger som kom med foreldrene sine. Disse forskjellene viser seg dog å bli mindre desto flere år de enslige mindreårige har bodd i Norge (Aalandslid & Enes, 2012). En oversiktsartikkel av Eide og Hjern (2013) viser til to studier der det kom frem at til tross for utfordringene EMA møter, så klarer mange seg fint videre i livet. Flere studier har vist at innvandrere som beholder elementer fra sin opprinnelige kultur, samtidig som de danner bånd til majoritetskulturen, klarer seg bedre i overgangen til sin nye tilværelse (Berry, Phinney, Sam & Vedder, 2006; Qin et al., 2015). Dette kalles for akkulturasjon, og kan beskrives som en prosess der en innvandrer lærer å tilpasse seg en annen kultur, samtidig som de har med seg deler av sine opprinnelige kulturelle verdier (Oppedal, Seglem & Jensen, 2009). Ved ankomst til Norge kan det tenkes at de fleste enslige mindreårige asylsøkerne starter en akkulturasjonsprosess.

I denne oppgaven ble opplevelser til tidligere enslige mindreårige asylsøkere etter at de kom til Norge undersøkt. Informantenes beskrivelser av å komme til Norge som enslig mindreårig asylsøker ble innhentet gjennom individuelle, semistrukturerte intervjuer. Deretter ble de analysert ved bruk av Fortolkende fenomenologisk analyse. I diskusjonen belyses resultatene med psykologiske teorier.

Metode

Design

For oppgavens formål ble det valgt en kvalitativ metode, og seks individuelle semistrukturerte intervju ble utført. Fortolkende fenomenologisk analyse (FFA) ble brukt for å analysere intervjuene. Finlay & Ballinger (siteret i Pringle, Drummond, McLafferty & Hendry, 2011) har beskrevet FFA som en kvalitativ forskningstilnærming der ønsket er å utforske individuelle erfaringer og opplevelser gjennom en ideografisk tilnærming. Analysen har en to-steps tolkningsprosess, der den som analyserer tillegges en aktiv rolle når det kommer til å forstå informantenes opplevelser (Pringle, Drummond, McLafferty & Hendry, 2011). Målet var å skape et rikt bilde av hva informantene hadde opplevd og vært opptatt av etter at de kom til Norge, og belyse dette ved hjelp av teori og tidligere forskning.

Rekruttering

Inklusjonskriteriene for rekruttering var at informantene kom til Norge som enslige mindreårige asylsøkere, var over 18 år i dag, og hadde fått innvilget permanent oppholdstillatelse. Snøballmetoden ble brukt for å rekruttere informanter gjennom sosiale og profesjonelle nettverk. En informant tok kontakt med en av studentene etter å ha sett et innlegg i en Facebook-gruppe som etterspurte tidligere enslige mindreårige asylsøkere. Det ble avtalt å møtes et sted for å gjennomføre intervjuet. En av studentene tok selv kontakt med en bekjent, og avtalte et møte for intervju. De andre informantene kom studentene i kontakt med ved at bekjente, som hadde kontakt med tidligere enslige mindreårige asylsøkere, opplyste om oppgaven og fikk tillatelse til å gi informantenes kontaktinformasjon videre. Studentene tok telefonisk kontakt med disse, og det ble avtalt telefonintervju. Det ble også sendt e-poster til ulike organisasjoner og nøkkelpersoner som hadde kontakt med

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

utvalgsgruppen i Tromsø, Bodø, Midt-Troms, Lofoten og Alta. Ved endt rekruttering besto utvalget av seks mannlige informanter fra ulike deler av Norge, se figur 1 for oversikt over bakgrunnsinformasjon.

	Alder i dag	Region	Kom til Norge i
”Leo”	40-45 år	Sørøst-Europa	1993
”Matondo”	25-30 år	Sentral-Afrika	2005
”Aamir”	20-24 år	Sør-Asia	2009
”Daahir”	20-24 år	Nordøst-Afrika	2013
”Idris”	20-24 år	Nordøst-Afrika	2012
”Rafi”	20-24 år	Sør-Asia	2009

Figur 1. Oversikt over bakgrunnsinformasjon til de ulike deltagerne, og fiktive navn.

Datainnsamling

Individuelle semistrukturerte dybdeintervju ble brukt for innsamling av data. Fire intervju forgikk over telefon og to ansikt til ansikt, og samtykket ble gitt muntlig eller skriftlig (se vedlegg A). Datainnsamlingen ble gjort i tidsperioden september 2016 til mars 2017, og varighet på intervjuene varierte fra rundt en halvtime til en og en halv time.

Informantene ble invitert til å fortelle om sine personlige opplevelser, og det ble brukt en semistrukturert intervjuguide som støtte i gjennomføringen av intervjuene (se vedlegg B).

Informantene kunne fritt prate om andre tema som hadde betydning for dem.

Oppfølgingsspørsmål og bekreftelse ble aktivt benyttet der det virket som om informantene hadde noe de ønsket å dele. Alle intervjuene ble tatt opp med Olympus Digital Voice

Recorder lånt fra Universitetet i Tromsø. Etter endt intervju ble lydopptaket transkribert til tekst.

Analyse

Som en innledning til avsnittet om analyseprosessen siteres her Malterud (1996):

En utbredt misforståelse er at de kvalitative metoder fritar forskeren fra forpliktende struktur, fordi helhetsblikket skal fange det vesentlige. En gjennomarbeidet og veldokumentert analyse er imidlertid det som skiller den vitenskapelige tilnærmingen fra overfladisk ”synsing”.

Analysen baserte seg på Pietkiewicz og Smith (2014) sin tilnærming til FFA, og Malterud (1996) sin beskrivelse av hvordan man analyserer kvalitative data. Analysen i denne oppgaven ble utført i fire steg, og de tre første stegene ble gjennomført etter fem intervju. Intervjuene ble grundig lest gjentatte ganger av begge studentene med den hensikt å få et helhetsbilde av materialet. Deretter ble intervjuene lest i felleskap, og refleksjoner notert ned. Poenget med å arbeide på denne måten, var å åpne opp for flere tolkninger og tilnærminger til transkriptene.

I steg to av analysen ble det gått mer systematisk til verks for å identifisere temaer. Disse ble deretter satt inn i en tabell og sortert. Med utgangspunkt i denne tabellen ble det i felleskap jobbet frem overordnede tema.

I steg tre ble det benyttet systematisk tekstkondensering (Malterud, 1996). Her ble det dannet korte beskrivelser av de overordnede temaene. Disse kondensatene hadde form som en type kunstige sitater, i et forsøk på å trekke ut en overordnet mening av de identifiserte overordnede temaene. Kondensatene er ikke inkludert i oppgaven, men de hadde en funksjonell betydning i analyseprosessen ved at de omsatte meningsbærende enheter til en mer generell form (Malterud, 1996). Deretter fortsatte rekruttering av informanter, og de overnevnte analysestegene ble gjentatt etter intervju nummer seks.

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

Etter seks fullførte intervju hadde studentene analyseveiledning med veileder Svein Bergvik, hvor forslag til temaer og innhold fra intervjuene ble diskutert. Deretter ble et fjerde steg inkludert i analysen. Her ble råmaterialet sjekket opp mot de identifiserte temaene, for å vurdere gyldigheten av funnene i henhold til informantenes beskrivelser. Det ble i fellesskap besluttet å slå sammen flere undertema. Etter endt analysearbeid viste resultatene tre overordnede temaer: utfordringer med å komme alene til Norge, akkulturasjon og ambisjoner.

Utvalgsstørrelse

I kvantitativ forskning kan man benytte seg av statistiske styrkeberegninger for å avgjøre hvor stor utvalgsgruppe man trenger, men det finnes ingen tilsvarende standard for kvalitativ forskning (Malterud, Siersma & Guassora, 2016). Innenfor kvalitativ forskning kan man anvende antagelser om metning. Dette begrepet inneholder en forståelse av at man har kommet til ett punkt der ingen ny informasjon eller nye temaer kommer frem i flere intervjuer (Guest, Bunce & Johnson, 2006). Det finnes ingen standard for når man har kommet til et metningspunkt, noe som betyr at det vil være opp til den individuelle forskeren å foreta en vurdering for når metning er oppnådd (Smith & Osborn, 2008).

I Malterud et al. (2016) foreslås begrepet «information power» som et bedre konsept enn metning for å stadfeste antall informanter for kvalitativt arbeid. «Information power» indikerer at jo mer informasjon utvalget har som er relevant for studien, desto færre informanter er nødvendig. Her foreslås det at antall informanter bør baseres ut i fra studiens mål, hvor spesifikk utvalgsgruppen er, bruk av eksisterende teori, kvaliteten av dialogen og analysestrategi.

For denne oppgaven ble utvalgsstørrelse valgt på følgende måte: Ved undersøkelse av tidligere forskning og litteratur, praktiske forhold og veiledning ble det ved begynnelsen av

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

datainnsamlingen satt et minstekrav på seks informanter. Det sjette intervjuet som ble gjennomført syntes å bygge under og støtte funnene fra de første fem, og brakte ikke vesentlig ny informasjon med seg. Dette indikerte en viss metning, og det var derfor ikke grunn til å anta at flere intervju ville frembringe nye og relevante forhold. En vurdering av Malterud et.al (2016) sin teori om «information power» ble utført, og begge studentene opplevde å ha fått seks rike og informasjonsholdige intervju. Etter å ha vurdert at utvalgsstørrelsen var tilstrekkelig for oppgaven, ble det besluttet å avslutte datainnsamlingen.

Etiske betraktninger

Hurst (2008) viser til at mindreårige og etniske minoriteter er å regne som sårbare grupper innenfor forskning, og man må være oppmerksom på eventuelle skadevirkninger det kan ha for disse å delta i forskningsprosjekter. Dersom man har identifisert potensielle risikoer for disse gruppene, må man finne en måte å minimere eller eliminere disse risikoene, eller kompensere for det på en etisk forsvarlig måte. Hvis man forsker på mindreårige må de selv si seg villig til å delta, i tillegg må samtykke fra foreldre eller verge innhentes.

Skal man forske på enslige mindreårige asylsøkere må det søkes spesielt til UDI om tillatelse. UDI krever videre at studentoppgaver må være en del av en større studie, og denne oppgavens omfang oppfylte ikke disse kriteriene. Det ble også tatt hensyn til at språkforskjeller kunne være utfordrende. Dersom informantene nylig hadde ankommet Norge, kan det tenkes at de ikke kunne norsk eller engelsk. Denne oppgaven hadde ikke ressurser tilgjengelig for å bruke tolk, og studentene var derfor avhengig av å selv kunne kommunisere med informantene. Ved å ikke bruke tolk, ble anonymiseringen bedre for informantene, siden det ikke ble nødvendig å bringe inn en ukjent tredjepart.

Av etiske hensyn ble det reflektert over hvordan studentene kunne oppfattes av en slik sårbar og utsatt gruppe. For det første var det ikke mulighet for å tilby helsehjelp i form av for

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

eksempel samtalerapi dersom det under intervjuene skulle fremkomme behov for hjelp. Spørsmålet om status om oppholdstillatelse og problemstillinger knyttet til søknadsprosessen ble også vurdert som mulig problematisk. Intervju med personer som fortsatt var i en søknadsprosess kunne medføre usikkerhet om studentene hadde en rolle i hvordan myndighetene behandlet søknaden, og kanskje ville informantene tro at intervjuet var relatert til asylsøkerprosessen. Av både etiske og praktiske hensyn ble det derfor valgt å rekruttere tidligere enslige mindreårige asylsøkere, som nå var over 18 år og hadde oppholdstillatelse i Norge.

Under transkriberingen ble alle personidentifiserende data utelatt. Lydopptakene ble slettet ved endt transkribering. Informasjon om opprinnelsesland, alder, kjønn og når de kom til Norge ble også samlet inn. Dette ble ikke oppbevart sammen med opptakene eller transkripsjonene. Prosjektet ble vurdert og godkjent av Norsk Personvernombud for Forskning 04.08.2016 (prosjekt nr. 49069, se vedlegg C).

Resultat

Gjennom analysen kom det frem mange forskjellige temaer, og det var stor bredde i hva informantene var opptatt av. Intervjuene var rike, og ga gode beskrivelser på mange ulike opplevelser de tidligere enslige mindreårige hadde hatt. Disse temaene ble sammenfattet til tre overordnede temaer, og de blir presentert under følgende overskrifter: utfordringer med å komme alene til Norge, akkulturasjon og ambisjoner. De overordnede temaene hadde tre undertemaer hver, se figur 2. Disse representerer ikke en kronologisk rekkefølge av informantenes opplevelser, men kan bedre forstås som prosesser. Alle sitater er satt som egne avsnitt med innrykk, for å tydeliggjøre hva som er empirien i oppgaven.

Utfordringer med å komme alene til Norge	Akkulturasjon	Ambisjoner
Mottaksfasen	Kommunikasjon	Personlig frihet
Behov for omsorg	Være sosial	Fremtid
Forskjeller	Identitet	Gi tilbake

Figur 2. Oversikt over overordnede temaer, og tilhørende undertema.

Utfordringer med å komme alene til Norge

Det første overordnede temaet handler om utfordringer informantene opplevde med å komme alene til Norge. Informantene tok opp flere ulike aspekter ved dette. Fra disse opplevelsene kom det frem tre undertemaer: Mottaksfasen, behov for omsorg og forskjeller.

Mottaksfasen

Samtlige av informantene beskrev utfordringer med å komme alene til Norge, og møtet med det norske asylsystemet. Fem av de seks informantene startet tiden sin i Norge ved et asylmottak. Denne tiden var preget av bekymring for om de ville få oppholdstillatelse.

Ventetiden mens saken deres ble behandlet i Norge beskrev de som vanskelig.

Jeg må vente lenge. Jeg venta hver dag, hver morgen, så tenkte jeg... I dag jeg får, hva skal jeg få ikke få, får avslag eller får opphold. Eller noe annet. Så jeg tenkte på det hele tiden. Veldig ubehagelig inni meg, hele tiden. [...] Og hvis jeg får ikke oppholdstillatelse, hva skal jeg gjøre? Jeg blir kastet ut av landet, hvor skal jeg bli? Jeg blir helt, noen dager, noen ganger jeg blir så sjokkert [...] Jeg hadde veldig tunge dager, så jeg brukte noen dager... Sovetabletter. ("Aamir")

"Rafi" forklarte at da han kom, var det ikke et skoletilbud tilgjengelig:

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

I de første seks eller syv månedene jeg hadde vært i mottak hadde jeg ikke vært på skolen, fordi at denne tiden var akkurat det kom så mange flyktninger, alle mindreåringer til Norge og det var helt nytt for Norge, og dem hadde ikke nok kompetans for å sette lærer og gjøre med de der, for dem hadde ikke nok erfaring [...] så bare siste måneder som æ har vært på skole, men æ har nesten lært nesten ingen ting der, fordi det va heilt.... det va heilt grusomt.

Oppsummert ble ventetiden beskrevet som svært lang. Flere fortalte at det var utfordrende å skulle følge med på skolen siden de hadde mange bekymringer.

Det å lære seg norsk beskrev alle informantene som en viktig milepæl, og mange forklarte at de følte seg isolert av at de ikke kunne språket i begynnelsen.

Og vanskelig å kommunisere med folk! Og all kommunikasjon forstår ikke. Og språk og forståelse, forstår ingen ting. Og det var veldig vanskelig, egentlig. Men det gikk over faktisk, men på en lang måte, fordi at jeg var bosatt i et mottak og der var bare samme språk som akkurat mine språk. Der var bare alle guttene som fra [land], eller fra anna land, mange fra [kontinent], sånn at vi forstår ikke hverandre. Sånn at det var nesten ikke norske språk i den situasjon. Og det var veldig vanskelig når jeg skal gå å trenge noen, eller en anna plass, og det var veldig vanskelig for meg. Og hvordan jeg skal forklare det? Og hvordan jeg skal si det da? ("Rafi")

Informantene beskrev utfordringer de møtte i mottaksfasen. Dette gikk både på usikkerheten knyttet til om de kom til å få oppholdstillatelse, og det at det ikke alltid var et tilrettelagt tilbud for dem. Språkforskjeller opplevde de som utfordrende.

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

Behov for omsorg

Savnet etter familie og venner i hjemlandet var noe informantene kjente på. Flere uttrykte at dette var en belastning, i tillegg til bekymringene de hadde for om de kom til å få opphold i Norge eller ikke.

Men det er ting også, når du er så liten, så savner du for eksempel foreldran...det va liksom savn og savn og savn og savn. Eh, den dagen liksom at vi fikk vite at dem va liksom i livet liksom, da blei æ faktisk veldig glad! Begynte å grine og sånn. Vi lage en storfest liksom. ("Matondo")

Blande du alt detta her med at du ikke forstår kulturelle koda, ikkje forstår språket, ikkje klare du tilpasse deg de ... demokratiske norma og verdia... På toppen av det hele den bekymringa som e over korsn det går med din familie *der nede*, også er du *ung*. ("Leo")

Flere av informantene uttrykte at de hadde behov for omsorg da de kom til Norge.

"Leo" fortalte om hvordan han opplevde det å bli overført fra asylmottak til en barnevernsinstitusjon:

Også hadde du jo på følelsen og at de ga en del av seg, når det gjelder både oppmerksomheit, omsorg, også til dels kjærlighet. Og det var i særlig grad... behjelpelig på det tidspunktet der, for eg hadde ikkje noen far eller mor... som eg kunne støtte meg tell under vanskelige perioda. Og det viste seg og at etterpå, det einaste eg trengte det var faktisk litt omsorg. Det var det det handla om. Ingating annet. Hvis eg les de rapportan som ligg der nu. Etter mange år.

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

”Rafi” ønsket å formidle sitt syn på hvordan Norge burde ta i mot enslige mindreårige, basert på sin egen opplevelse:

Hvis Norge kan for mindreårige, hvis Norge kan ikkje sette dem i lag så ikkje sette dem i lag på et mottak. Det hadde vært perfekt. Det beste dem kan gjøre er at dem kan sette dem på familie, i norske familia. For en mindreårig femtenåring veit ingen ting, og da man kan sette på en norsk familie, og da han kan lære mye der.

De delte uoppfordret om tiden i hjemlandet og konsekvenser dette hadde for dem i den nye hverdagen, blant annet ”Leo”,

[...] eg sleit litt med postkrigstrauma ... på toppen av det hele. Det e jo klart det at eg vil ikke at noen menneska skal gjennomgå det eg har gjennomgått.

Samlet beskrev informantene hvordan det var å være uten sine nærmeste omsorgspersoner i Norge. De savnet familien sin i hjemlandet. I tillegg hadde de vonde opplevelser bak seg, noe som medførte vansker i den nye hverdagen.

Forskjeller

Informantene beskrev hvordan det var å møte forskjellene mellom hjemlandet og Norge.

”Rafi” sa at det var mye å ta inn over seg på en gang,

Men det var en helt nytt for meg. Nytt samfunn, nytt kultur, nytt mennesker, nytt språk, nytt vær. Alt påvirket med en gang for meg.

Dette med å tilpasse seg et nytt styresett går ”Leo” mer inn på:

Så det var kommunistregime [hjemlandet], og det var jo, det var jo for så vidt helt greit, men det gjør deg litt strippa når du da møter vestlige verden uten å ha noe

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

fundament til å kunne tenke deg ka demokrati omhandle. For stoff, pensumstoff om demokrati det var fraværende...

Et tema som gikk igjen i flere av intervjuene var klimaforskjeller. De av informantene som kom til Nord-Norge fikk oppleve mørketid for første gang, og fikk kjenne temperaturforskjellene fra hjemlandet på kroppen. ”Idris” sa det kort og godt slik,

Du vet, Norge det er kaldt ass’.

I tillegg ble det påpekt at norsk sommer ikke kunne sammenlignes med sommeren i informantenes hjemland. ”Matondo” uttrykte det på denne måten,

Og når vi kom så va det ganske, ja det va sommer, og da gikk alle i singletter og bare vise fram alt og vi gikk i vinterjakke om sommeren. Så den forskjellen der...

Informantene møtte utfordringer som gikk på forskjeller mellom hjemlandet og Norge. Noe gikk på forskjell i språk, styresett, klima og klær. Alt dette førte til at det var mye nytt å ta innover seg på en gang.

Akkulturasjon

Det andre overordnede temaet omhandler akkulturasjon. Informantene fortalte om hvordan de lærte seg å navigere en ny kultur, samtidig som de tok med seg viktige aspekter ved sin opprinnelige kultur. De snakket om flere ulike ting, og de viktigste er blitt sammenfattet til tre undertema: Kommunikasjon, være sosial og identitet.

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

Kommunikasjon

Informantene fortalte om hvordan de tilpasset seg kulturen i Norge, og de fant at det ble lettere når de kunne kommunisere på samme nivå som etniske nordmenn. ”Rafi” beskrev det slik:

Jeg tror at nå jeg forstår nesten bedre hvordan læreran tenker, og hvordan eleven tenker, og kossn e situasjonen her. Da e det nesten, alle tenke likt på en måte. Og da e det veldig lett og, fordi tankan e lik og når tanken e lik man kan snakke med hverandre. Når tanken e ikke lik da blir det litt vanskelig, fordi at akkurat det samme som at videregående året mitt, tankan dem va ikke lik.

”Matondo” går også inn på dette med at det er viktig å vite hvordan man skal kommunisere, og at det ikke bare er avhengig av å lære seg det norske språket,

Æ syntes det første så va det liksom litt vanskelig å få venner. Med tanke på at æ visste ikke ka æ skulle snakke med dem om en gang.

I begynnelsen var de ikke klar over hvordan nordmenn kommuniserte, og hvordan de oppførte seg i offentligheten. ”Idris” fortalte at han ble usikker av måten han ble møtt av nordmenn på:

Jeg tenker på... Ikke sant når du møter en, når du ser en ute... Så pleier jeg, så pleier vi å hilse eller... Eller vi nikker liksom, når vi går mot hverandre... Men da jeg kom til Norge, jeg trodde det var samme, men... Det... Det begynte, da begynte jeg å gjøre som jeg gjorde før, så ingen reagerer liksom.

Det å lære seg hvordan nordmenn kommuniserte var et viktig steg for å bli integrert i det norske samfunnet. Flere påpekte at dette la grunnlaget for flere muligheter, slik som

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

utdanning og jobb. I tillegg måtte de lære seg uskrevne regler om hvordan nordmenn oppfører seg i offentligheten.

Være sosial

Informantene la vekt på å få norske venner, og flere mente at det å være aktiv og sosial hjalp dem med å få venner og til å bli bedre integrert. ”Leo” ga dette rådet,

Vær aktiv. Finn deg jobb. Ikkje sitt passivt og vente på at jobben skal dette i fanget på deg. Vær aktiv i forhold til samfunnet. Søk. Søk andre nordmenn. Det e då du lære språket best.

Han var også opptatt av at samfunnet måtte bidra for å få til en god integrering, og sa,

Du må *investere* i folk for at du skal få nåkka *igjen*. [...] Altså, det må være en toveisprosess. Du må jo legge et fundament, en hjelpende hånd.

Videre nevnte alle informantene skolegang, lagspill og det å være sammen med venner på fritiden som viktig og positivt. ”Idris” syntes det var bra å gå på skole, og forklarte det slik,

At jeg lærer noe nytt [...] Også jeg føler meg ikke så, jeg føler meg ikke så kjedelig der.

”Matondo” fortalte dette om gymtimene på skolen:

Det var gøy faktisk, det som fikk meg til å få venner var jo egentlig i gymmen. Da vi hadde gym, og det var jo ofte innebandy vi spilte. Eller, fotball og da var det liksom lettere å bli kjent med noen.

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

Det var delte meninger om det å bo i by eller på et lite sted var det beste for integreringen. ”Leo” uttrykte det slik,

Det var en liten bygd, og det... og det sånn ut i fra en sånn innvandrersperspektiv, sånn innvandrerp*olitisk* perspektiv. E det bedre at en, en sånn... aktør som meg... havner i en lite samfunn.

”Daahir” opplevde det som enklere å bo i byen,

Det er lettere å bo i byen. Du bor i by lettere. Du lærer mer norsk og alt. Du bor på bygd, det er litt vanskelig.

Alle informantene påpekte at det å være sosial var positivt. Dette hjalp dem til å bli kjent med samfunnet, og gjorde at dagene fikk innhold. Lagspill ble særlig trukket frem som en enkel måte å bli kjent med andre nordmenn på.

Identitet

Informantene delte hvordan deres forståelse av egen identitet ble påvirket av å komme til et nytt land. ”Leo” beskrev seg selv som europeer fordi han var oppvokst i et land som ikke eksisterer i dag, hadde røtter fra andre steder i Europa og hadde bodd i Norge de siste 20-25 årene. ”Idris” uttrykte det slik,

At man kommer fra et annet samfunn, og en annen kultur da. Det er forskjeller. Så ser man forskjellene... Noen blir liksom [...] Forvirra eller.

Det var ikke alltid de ble møtt med forståelse for at de kom fra en annen kultur, noe de opplevde som vondt. ”Daahir” hadde et ønske om å kunne be i skoletiden, men dette ble ikke godt mottatt:

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

...Når jeg kom tilbake jeg fikk skjenn. Hun sa, du skal få fravær på din time. Også du kan ikke gå. Ikke ha noen timer. Vi har ikke noen moské her på skolen, du kan ikke be her. Når du dra hjem du kan be. Jeg sa, jeg kan be i mitt hjerte. De sa nei, det er ikke noen annen religion på skole. Du må respekt.

Informantene trakk frem hvilke verdier de oppfattet som viktige. Tillit og ærlighet ble trukket frem som gode egenskaper av ”Aamir”:

Så jeg, en del folk som jeg kjenner, de kan stole på meg, jeg kan stole på dem.

For ”Aamir” var det også fint å dele av sin egen tradisjon og kultur med sine etniske norske venner. Han fortalte at han brukte å lage mat fra hjemlandet sitt, noe kompisene hans satte pris på. Verdier de hadde med seg fra hjemlandet kom av og til i konflikt med det de opplevde i Norge. ”Matondo” sa,

Men det eneste som sjokkerte meg va liksom, ja når det kom til kulturen, va måte ungdommer snakker til foreldrene sine liksom. Det var en stor sjokk. Og det er det som sjokkerte mæ veldig.

Det å komme til en ny kultur påvirket hvordan informantene oppfattet identiteten sin. De beskrev utfordringer knyttet til ønsket om å fastholde på sin egen kultur. Informantene gikk også inn på hvilke verdier de ville ta med seg videre.

Ambisjoner

Informantene fortalte om muligheter de hadde fått i Norge, som de ikke ville hatt i hjemlandet. De beskrev også ambisjoner de hadde for livet videre. Det ble identifisert tre undertemaer: Personlig frihet, fremtid og gi tilbake.

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

Personlig frihet

Informantene fortalte at de opplevde at det å bo i Norge hadde gitt dem en personlig frihet de ikke ville hatt i hjemlandet sitt. De har religion- og yringsfrihet, og mulighet til å gjøre det de vil. Friheten har også ført til at de er nødt til å ta ansvar for seg selv, og ”Daahir” sa at han:

Kan leve alene og... Kan jobbe... Selv, og tjene selv... Og bruke selv... Husleie og sånt. Det er muligheter som du har fått.

”Leo” uttrykte at han var opptatt av å:

Ivareta de grunnleggende prinsippa, som [...] danner et demokratisk samfunn og blant annet i detta e jo [...] religionsfrihet.

”Rafi” satte pris på den nye friheten:

Eh, det beste som har skjedd, hvis vi tenker på den første tiden jeg som kommer til Norge det har vært når jeg har tenkt meg at nå er jeg fri. Så jeg har tenkt meg nå er jeg fri, på grunn av at ingen kan sei deg kem du e, eller korr du e i fra.

Utdanning trakk alle frem som sentralt, og de uttrykte at de satte pris på muligheten til å ta utdanning og det å få seg jobb. ”Leo” sa:

Altså det e... hvis man kunna gjort, gjennomført... hvis eg, hvis noen hadde spurt meg, hvis du kunne gjennomført *en* ting i verden og gidd verden *en* ting, ka du hadde gjort? ... så hadde eg sagt, høy utdanning til *alle*.

”Matondo” fortalte hva som hadde vært viktigst etter at han kom til Norge.

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

Å utdanne sæ faktisk. For det første så e det nesten gratis å gå på skole her. Eh, og ja det er det jeg liksom synes er største muligheten. Ja, skole og alt, ja absolutt nesten alt e tilgjengelig liksom, så lenge *du* vil, eller man vil jobbe for det liksom. Men æ syns skole har vært veldig viktig for mæ.

Informantene beskrev den personlige friheten de hadde fått ved å komme til Norge. Denne gjenspeilet seg i at de opplevde religions- og ytringsfrihet, og at de selv kunne bestemme hva de ville gjøre. Alle trakk frem skolegang som noe av det viktigste de hadde fått tilgang til.

Fremtid

Alle informantene uttrykte at de hadde håp og planer for fremtiden, her illustrert ved tankene til ”Idris”,

En bra framtid, ja. At jeg blir ferdig med utdanninga, og... Får jobb og... Gifter meg og får barn og...

I intervjuene kom det frem at alle jobbet hardt, både med studier og jobb. Det virket som om det var et bevisst valg. ”Aamir” hadde høye mål for fremtiden,

Ha et bra liv, må ha alt. Eget hus, egen bil... Egen barn, allting.

Han var også villig til å gjøre en innsats for å nå målene sine,

Alt jeg tenkte på det. Så nå jeg kommet, heldigvis, nesten jeg har alt. Jeg jobber hardt for alt.

”Rafi” hadde også store tanker om fremtiden:

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

Fremtida ja. Jeg håper det skjer bra da! He he, alle tenker jo på at fremtida det skal skje bra. Jeg tror at jeg blir en ansatt på bedriften og at fremtida blir veldig bra. Fordi at begynne å jobbe litt, og bli en ordentlig ansatt her i landet, og, nei jeg håper det skal bli bra...

Informantene fortalte at det var viktig å tenke på fremtiden når man kommer til Norge som asylsøker, og ”Daahir” ga dette rådet:

At man må tenke på fremtid, og jobber. Utdanning. De kommer her, det er vanskelig å få jobb, ja det er vanskelig. Vi har noe, men vi skal gi deg. Men man må tenke på fremtid, du må tenke på sted, du må tenke på jobb. Du må flytte fra denne sted. Bo i Norge 8-9 år, de får jobber. [...] Ikke bare sitte på NAV, hele livet. Du får fra NAV nå, det blir bedre.

”Leo” beskrev hvordan han så for seg at fremtiden til Norge kom til å bli, både med tanke på den kommende eldrebølgen og klimaendringene. Han påpekte at Norge kommer til å møte mange utfordringer, men at det kan gå bra hvis Norge tar noen grep,

Så hvis vi klarer det her... Med grønt skifte... Så trur eg nok at Norge har en lys framtid.

Informantene hadde hovedsakelig et positivt syn på fremtiden. De hadde håp og planer for tiden fremover, og de var villige til å jobbe hardt for å nå målene sine. Informantene la vekt på å skaffe seg utdanning og jobb, og så på dette som en del av veien til en bedre framtid.

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

Gi tilbake

Informantene uttrykte takknemlighet over alle mulighetene de hadde fått, ”Aamir” sa det slik:

Når jeg fikk oppholdstillatelse så jeg kom til kommune, og de hjelper meg så mye.

Og jeg er veldig takknemlig for det også.

”Leo” uttalte,

Og eg e *evig* takknemlig for det Norge har gjort for meg. Fordi, og eg mener at Norge e verdens beste land, uten tvil. Så det eksistere en form for patriotisme i meg og når det gjelder Norge. Men det e en form for positiv patriotisme.

Denne takknemligheten førte til at informantene hadde et ønske om å bidra til samfunnet, både i Norge og i hjemlandet. ”Aamir” påpekte at det norske samfunnet trengte ham,

Tenkt, jeg klarer meg, kan jobbe. Kan betale skatt, og de trenger meg ikke sant?

”Leo” går mer inn på måten han har gitt tilbake til Norge på:

Ehm... For å si det sånn, eg meldte meg inn i militærtjenesten for å avtjene førstegangstjenesten i Norge. Eh, når eg var 26 år, eg var ikkje pliktig, forpliktelsan mine datt ut når eg fylte 25 år. Eh, men eg gjorde det frivillig. For eg ville tilbakebetale nåkka av det som Norge hadde gitt til meg, på samme måte gjelder politikken og. Når du først har muligheten til å delta i demokratiske prosessa... For meg e det mykje meir uforståelig koffer folk ikkje *gjør* det, enn de som faktisk anklager meg for å være en politiker.

Flere uttrykte at de ønsket å hjelpe til med å forbedre forholdene i hjemlandet sitt.

”Matondo” hadde planen klar,

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

Æ tenke å studere ferdig, også jobbe litt, bli kjent med systemet her, bedre kjent med systemet her før man skal tilbake å hjelpe folk i [hjemlandet].

Enkelte av informantene fortalte at de forsøkte å hjelpe familien i hjemlandet økonomisk.

Informantene var takknemlige for det de hadde fått, og det de hadde opplevd i Norge. Dette førte til at de ville betale tilbake noe av det de følte de skyldte. De hjalp også familien i hjemlandet, og flere uttrykte et ønske om å hjelpe til med å forbedre forholdene der.

Diskusjon

Det kom frem tre distinkte overordnede temaer, som hver beskriver noe av opplevelsen til de enslige mindreårige etter at de kom til Norge. utfordringer med å komme alene til Norge gikk både på det å være alene og ung i en ukjent kultur, og det å gå en uviss fremtid i møte. På mottaket og etter at de fikk oppholdstillatelse begynte de på en akkulturasjonsprosess, der de videreførte enkelte av sine opprinnelige kulturelle verdier mens de samtidig lærte seg å tilpasse seg den norske kulturen. Kommunikasjon med andre, sosialisering og det å bli kjent med den nye kulturen og seg selv inngikk i dette. De snakket om ambisjoner de hadde, og hva de håpet på å oppnå i livet. Et gjennomgående ønske var å fullføre utdanning og å få seg jobb, og de ville bruke dette for å kunne være en ressurs for samfunnet, både i Norge og i hjemlandet.

Utfordringer med å komme alene til Norge

Informantenes opplevelse av å komme alene til Norge var preget av utfordringer. Dette samsvarer med tidligere studier som har vist at forhold som gjør at asylsøkere må flykte ofte

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

bare er begynnelsen på en lang og turbulent periode. Først kommer en kompleks juridisk imigrasjonsprosess preget av usikkerhet, deretter kommer utfordringer knyttet til sosiale, kulturelle og språklige forskjeller mellom hjemlandet og de nye omgivelsene (Fazel, Reed, Panter-Brick & Stein, 2012). Måten enslige mindreårige asylsøkere blir møtt på kan bli påvirket av at det norske samfunnet ikke ønsker at de skal ha det for bra, så det ikke blir en for stor belastning ved en eventuell retur, og for å gjøre det mindre attraktivt for andre asylsøkere å komme til Norge (Ruud & Waaktaar, 2005). Selv om de mindreårige har med seg dokumenter fra hjemlandet, gjør ikke dette at de er sikret en likeverdig tilgang til ressurser (McLeigh, 2013).

Informantene fortalte om ensomhet, utrygghet og savn etter sine nærmeste. De trakk i tillegg frem språklig isolasjon, usikkerhet og utfordringer med å tilpasse seg nytt vær og klima. Daglige stressorer kan ha like stor innflytelse på psykisk helse som tidligere traumatiske hendelser, og flere studier har vist at det ikke nødvendigvis er de traumatiske minnene som er mest plagsomme for ungdommene i asylsøkerfasen (Miller & Rasmussen, 2010). Den uavklarte statusen vedrørende om de får oppholdstillatelse eller ikke, vil kunne føre til betydelig stress for de enslige mindreårige asylsøkerne (Bengtson & Ruud, 2013). EMA har flere symptomer på depresjon, angst og posttraumatisk stresslidelse enn andre flyktning- eller majoritetsungdommer (Carlson et al., 2012; Derluyn & Broekaert, 2007; Seglem et al., 2014). Årsaken til dette kan være at de er utsatt for flere stressende hendelser. Stress har sterkere virkning på barn og ungdom allerede utsatt for flere påkjenninger, og virkningen av stress akkumulerer over tid (Gamst, 2011).

Til tross for at EMA får dekket grunnleggende behov som bolig og mat, vil ventetiden i asylmottak kunne føre til at de ikke føler seg trygge. Dette kan belyses med behovsteori fra psykologien. Den mest kjente behovsteorien er Abraham Maslow sin hierarkiske behovsmodell (Maslow, 1943). Den har fått omfattende kritikk, og mer moderne behovsteori

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

har blant annet stilt spørsmålstegn ved om behovene er kulturspesifikke. Kenrick et al. (2010) har foreslått en revidert utgave av behovspyramiden der nyere forskning fra psykologi, antropologi og evolusjonsbiologi er inkorporert. De hevder at behovene for trygghet, anerkjennelse og tilhørighet har biologiske fundamenter, og kan ses som adaptive behov. Funnene i denne oppgaven indikerer at det var disse behovene som ikke ble oppfylt da informantene først kom til Norge. Dette kan man se på måten informantene fortalte om at det var vanskelig å skulle konsentrere seg på skolen, fordi de strevde med minner fra tidligere og var bekymret for fremtiden. Skolen er en arena der enslige mindreårige skal kunne tilegne seg avgjørende språklig, faglig og sosial kompetanse (Pastoor, 2015). Statistikk viser at unge som selv har innvandret har betydelig lavere sannsynlighet for å gjennomføre videregående skole, enn både majoritetsungdom i Norge og andregenerasjons innvandrere. Over en fem års periode vil halvparten av EMA som har begynt på videregående skole ha fullført denne, mens hver tredje vil ha droppet ut av opplæringen. Blant majoritetsungdom og andregenerasjons innvandrere fullfører to av tre videregående opplæring innen fem år, og 18% slutter underveis (NOU, 2010).

Ryan, Dooley og Benson (2008) presenterer en ressursbasert modell av hvordan immigranter tilpasser seg et nytt samfunn. De viser til at for å kunne tilfredsstille sine behov må man ha tilgang til ressurser, og deler disse inn i personlige, materielle, sosiale og kulturelle ressurser. De er ikke klart atskilte, og vil kunne påvirke hverandre. Personlige ressurser består av en persons fysiske og psykologiske forutsetninger. Materielle vil kunne være fast jobb, penger, eller noe man eier. De sosiale ressursene kan være emosjonell og instrumentell støtte fra andre. Disse vil også ha innvirkning på følelse av tilhørighet og identitet i en sosial gruppe. Kulturelle ressurser er, i følge forfatterne av studien, noe som ikke har vært inkorporert i tidligere modeller av hvordan immigranter tilpasser seg et nytt samfunn. De kulturelle ressursene er evner, antagelser og kunnskap lært innenfor en kulturell

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

kontekst. Disse vil ofte kun være adaptive innen en kulturell sammenheng lignende den de ble lært i. Man kan se kulturelle ressurser som kunnskap om hvordan et samfunn fungerer, kunnskap om klima og omgivelsene og om religiøse og filosofiske systemer. Måten man tenker på vil også kunne ses på som en del av dette. Ved bruk av denne modellen kan man se enslige mindreårige asylsøkere som en svært utsatt gruppe. Grunnen til at de har valgt å migrere vil sannsynligvis ha vært knyttet til mangel på ressurser, slik som dårlig økonomi, eller en utrygg situasjon på grunn av krig eller tap av omsorgspersoner. Videre kan man se på ventetiden i mottak som et dårlig utgangspunkt for at de enslige mindreårige skal kunne tilegne seg nye ressurser, eller nyttiggjøre seg av det de allerede har med seg. Problemer med å konsentrere seg på skolen fordi man bekymrer seg for opphold og familie i hjemlandet begrenser mulighetene for å tilegne seg alle de ovennevnte ressursene. De personlige ressursene vil være påvirket av opplevelser fra før flukten, og vil virke inn på om de enslige mindreårige klarer å etablere nye materielle, sosiale og kulturelle ressurser.

Kombinasjonen av først å måtte vente på svar på asylsøknaden og deretter på bosetning gjør at mange venter lenge på å få begynne livet utenfor mottaket. De fleste av disse barna har levd i utrygge situasjoner over lengre tid før de kom til Norge. Mennesker har en tendens til å søke omsorg, og har bruk for en trygg base der man kan utforske verdenen fra (Cowan & Cowan, 2007). Tilknytning er et emosjonelt bånd til en person som varer over tid og rom (Siegler, DeLoache, Eisenberg & Saffran, 2014). Barn begynner en tilknytningsprosess et sted mellom 9 og 12 måneder, og søker da mot sine nærmeste omsorgspersoner. Fra et evolusjonsperspektiv kan man tenke seg at tilknytning øker overlevelsessjansen for barnet (Siegler et al., 2014). Dersom den enslige mindreårige har hatt en god og trygg tilknytning til en forelder i hjemlandet, vil dette kunne virke som en beskyttende faktor for ungdommen senere i livet (Carlson et al., 2012). Tilknytning kan også oppstå etter at man er blitt voksen, og er med på å opprettholde relasjoner til viktige personer i

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

livet under stressende perioder (Cowan & Cowan, 2007). Det er en pågående debatt om tilknytning er universell eller ikke, og en studie fant at kulturforskjeller på tilknytning var relativt små (Rothbaum, Weisz, Pott, Miyake & Morelli, 2000). De hevdet videre at forskjeller i tilknytning heller kan ses på som en tilpasning til ulike omgivelser, og at tilknytningen i en kultur ikke nødvendigvis er grunnleggende forskjellig fra en annen, men at det kan gis et annet uttrykk. Bo- og omsorgssituasjonen til de enslige mindreårige vil kunne påvirke søvnkvaliteten deres, og om de får tilgang til tilstrekkelig fysisk aktivitet (Berg & Tronstad, 2015). I intervjuene kom det frem at "Leo" følte han fikk bedre omsorg og ble møtt med forståelse da han havnet under det statlige barnevernet (Bufetat). En studie fant at en emosjonell investering fra sosialarbeidernes side førte til de beste resultatene i arbeid med EMA. Her beskrev de tillit som en viktig faktor, og de påpekte at bosetting gir orden, fred og rytme i livene til ungdommene (Kohli, 2006). "Rafi" beskrev at bosetting hos en norsk familie, ville være den beste måten for å bli integrert inn i det norske samfunnet. Sirriyeh (2013) fant at suksessfulle plasseringer i fosterhjem var preget av at ungdommen var blitt en del av familien, og ikke bare ble behandlet som en gjest. Slike løsninger vil kunne gjøre det lettere å tilrettelegge for at ungdommenes omsorgs- og sosiale behov blir tilfredsstilt. Plassering av enslige mindreårige i familielignede tiltak øker blant annet sannsynligheten for at de skal gjennomføre videregående opplæring (Bruce, 2012). Plassering i fosterhjem der familien har samme etnisitet som ungdommen er fordelaktig, og kan føre til positive helseeffekter (Luster et al., 2009; Porte & Torney-Purta, 1987). Dersom EMA får en trygg tilknytning til en annen person i det nye landet, så vil dette kunne være med på å fremme resiliens og mestringssevne (Groark, Sclare & Raval, 2010). Derfor kan det tenkes at det vil føre til flere positive effekter for de enslige mindreårige asylsøkerne å bli plassert under det statlige barnevernet der bemanningen er tettere, og ungdommene får mulighet til å knytte trygge bånd til voksne omsorgspersoner.

Akkulturasjon

For å tilpasse seg den nye kulturen var det viktig at informantene kunne kommunisere med de etniske norske. I resultatene er det et skille mellom språk og kommunikasjon, der det tenkes at kommunikasjon med etniske nordmenn er med på å fremme integrering i samfunnet. Det verbale språket er ikke den eneste måten man kan kommunisere på, det finnes også kulturelle normer for non-verbal atferd, og hvordan man skal opptre i det offentlige rom. ”Idris” fortalte at det var overraskende at nordmenn ikke bruker å hilse på fremmede på gata. Det å navigere i de fremmede reglene for samspill i Norge tok tid. ”Rafi” fortalte at han følte at ting ble lettere når han forsto hvordan de norske tenkte, og det gjorde det lettere å kommunisere med dem. Dette er viktig å ta hensyn til med tanke på integrering. Det er god hjelp å lære selve språket, men de er også avhengige av å forstå hvordan norske kommuniserer seg i mellom. Noe som kan komplisere denne prosessen er at mange flyktninger kommer fra det som gjerne omtales som en kollektivistisk kultur, mens Norge i større grad kan betegnes som et individualistisk samfunn (Kolstad & Horpestad, 2009). Mange har med seg et språk som er rikt på begreper som omhandler ære, skam og skyld (personlig kommunikasjon, november 2016). Dette kan gjøre at de får vanskeligheter med å sette seg inn i den norske tenkemåten om autonomi og selvhevdelse. Dette kan også speile seg igjen i hvilket syn de har på foreldrene sine. ”Matondo” reagerte på måten ungdommene i Norge snakket til foreldrene sine på, og mente at det virket som om de unge ikke hadde respekt for de eldre.

Å ha muligheter for å kunne være sosial og aktiv ble beskrevet som hjelpsomt i integreringsprosessen. Det er godt dokumentert at det å ha sosial støtte, og å være i fysisk aktivitet har positive helseeffekter (Lidén et al., 2013; Porte & Torney-Purta, 1987). Det å være knyttet til prososiale institusjoner slik som skole, eller en religiøs forsamling, vil kunne virke beskyttende for ungdommene og hjelpe til med integrering (Carlson et al., 2012). En

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

studie identifiserte disse faktorene for en vellykket integrering: sosial støtte, utdanning, være involvert i samfunnet, ha fortsatt kontakt med sin opprinnelige kultur og individuelle styrker (Hartwell, 2011). Informantene beskrev at det var fint å ha noe å fylle dagene med, og at arrangerte aktiviteter ga dem struktur og innhold. Mange organiserte aktiviteter, blant annet fotball, har universelle regler og gjør at man kan spille med hverandre uavhengig av språklige barrierer. Aktiviteter er også en mulighet for å oppleve mestring, i en ellers stressende livssituasjon. En undersøkelse, på oppdrag fra Justisdepartementet i Norge, så på hvordan aktivitetstilbudet for barn i asylmottak var. Den fant at engasjementet og tilbudet av aktiviteter for enslige mindreårige asylsøkere, var mindre enn for asylsøkerbarn som bodde med foreldrene sine i mottak (Seland & Lidén, 2011). Fordi EMA er en særlig sårbar gruppe migranter, kan man sette spørsmålstegn til hvorfor tilbudet til denne gruppen er dårligere enn for andre. Informantene hadde ulike opplevelser og tanker om det å bo i en by eller på et lite sted. På den ene siden ble det å ha flere muligheter til å finne på ulike aktiviteter i en by trukket frem som positivt. På den andre siden ble det å bo på et lite sted sett på som en bedre mulighet for å lære seg det norske språket, fordi det i større grad ble nødvendig å kommunisere med norske innbyggere. Enslige mindreårige asylsøkere er en heterogen gruppe og det faller naturlig at det vil være ulike preferanser for hvor de foretrekker å bosette seg. 20 % av bosatte enslige mindreårige flyktninger bor i Oslo, til tross for at bare 8 % opprinnelig ble bosatt der (Wiggen, 2017).

Det å komme til et nytt land kan føre til det Haque (2012) kaller for identitetsstress. Dette er noe enslige mindreårige asylsøkere kan oppleve ved at de må sette seg inn i en ny kultur, der for eksempel språket og religionen er forskjellig fra det de er oppvokst med. Enslige mindreårige asylsøkere må bruke ungdomstiden sin på å finne ut av måter å tilpasse seg den norske kulturen. Den mest anvendte teorien for utviklingen av identitet i ungdomsalderen er Erik Eriksons egoorienterte psykodynamiske teori, der ungdomsalderen

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

representerer en psykososial krise som skal bringe individet frem til en voksen identitet (von Tetzchner, 2012). Personlige egenskaper, mellommenneskelige relasjoner og karakteristikk ved miljøet vil påvirke ungdommenes identitetsutvikling (Ndengeyingoma, de Montigny & Miron, 2014). Enslige mindreårige asylsøkere har forlatt sitt opprinnelige oppholdssted, der han eller hun har dannet sine første og grunnleggende kulturelle og psykologiske komponenter av identiteten (Wiese, 2010). Når de flytter til et annet sted i håp om en bedre og tryggere hverdag, kan de være nødt til å begynne på en akkulturasjonsprosess. Ved anvendelse av begrepet akkulturasjon og teori som omhandler identitetsutvikling i tenårene, kan man se enslige mindreåriges overgangsprosess fra barn til voksen som tilsvarende en akkulturasjonsprosess. Her må akkulturasjon skilles fra begrepet assimilering, da det ikke handler om at man gir opp sin opprinnelige identitet og kultur (Lustig et al., 2004). De enslige mindreårige asylsøkerne må lære seg å leve med opplevelsene de har bak seg, ta ansvar for å integrere seg i det norske samfunnet og finne ut hva de ønsker å ta med seg fra sin opprinnelige kultur inn i sin identitet som innvandrere i Norge. Faren med akkulturasjonsprosessen, er at man kan risikere å aldri bli regnet som en del av majoritetskulturen (LaFromboise, Coleman & Gerton, 1993). En kan tenke seg at den etniske identiteten til en person, er bygd på tanken om at de er medlem av en spesiell gruppe. Tanken og følelsen av å tilhøre en unik etnisk gruppe blir utviklet over tid, gjennom en aktiv prosess der personen undersøker, lærer og forplikter seg til normene i gruppen (Phinney & Ong, 2007). Alt dette må de enslige mindreårige asylsøkerne sette seg inn i, for å finne ut av hva som er viktigst for dem, og hvilke verdier de ønsker å ta med seg videre.

Akkulturasjonsbegrepet er brukt i denne oppgaven, fordi informantene var klare på at de både tok med seg viktige verdier fra den opprinnelige kulturen, samtidig som de tok til seg det de så på som nyttig fra den norske kulturen. En studie av 19 sudanesiske ungdommer bosatt i USA, viste at de som klarte seg best hadde holdt på sin opprinnelige kultur samtidig som de

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

hadde kombinert det med positive aspekter ved den amerikanske kulturen (Qin et al., 2015). En annen studie viste at innvandrere som beholdt mye av sin opprinnelseskultur, samtidig som de dannet nære bånd til majoritetskulturen i bosettingslandet, viste best psykologisk og sosiokulturell tilpasning (Berry et al., 2006). Basert på dette kan man anta at innvandrere som kombinerer den nye kulturen med sin gamle, er de som klarer seg best i sin nye tilværelse. Informantene i denne oppgaven ga tydelig uttrykk for at de jobbet hardt for å tilpasse seg det norske samfunnet, samtidig som de beholdt noe av sin opprinnelige identitet og kultur.

Ambisjoner

Personlig frihet uttrykte informantene som viktig. Det å kunne være fri til å gjøre hva man vil er en av de grunnleggende tankene i den vestlige verden. Her prioriterer man egne mål og interesser (Park, Joo, Quiroz & Greenfield, 2015). Går man ut i fra tanken om behovsteori, kan man se på dette som de øverste nivåene av Maslows behovspyramide (Maslow, 1943). Det går ut på at når man har fått dekket de mer grunnleggende behovene, kan man jobbe for å få anerkjennelse for hvem man er og hva man gjør, og finne måter å realisere seg selv på.

Informantene fremsto som integrerte i det norske samfunnet, og de uttrykte at de hadde funnet seg til rette i Norge. Det å komme seg gjennom traumatiske hendelser, kan også føre til positive psykologiske endringer hos enkelte (Hafstad & Siqveland, 2008). Alle hadde planer for utdanning og jobb, og fortalte om håp for fremtiden. Informantene hadde tro på at de kom til å klare å nå målene sine. Det å ha mestringstro vil være avgjørende for om de initierer atferd som er med på å skape videre mestring, hvor hardt de vil jobbe for å nå målene sine, og hvor lenge de klarer å holde ut i møte med utfordringer (Bandura, 1977). At ungdommer med innvandrerbakgrunn har høye ambisjoner for fremtiden, er også kommet frem i tidligere studier (Sletten, 2001). Ønske om utdanning, og det å sette seg et mål om å oppnå suksess er en av mestringsstrategiene EMA kan bruke (Kohli & Mather, 2003). I

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

studien til Sletten (2001) så ungdommene på utdanning som en måte å lykkes på i Norge. Det er også det informantene i denne oppgaven snakker om, de ønsker å få seg utdanning og jobb som gjør at de er sikre økonomisk. Dette kan gjøre at de har bedre mulighet til å delta på lik linje med majoritetskulturen på viktige arenaer, og vil øke EMA sin personlige utvikling og handlekraft. Motivasjonsteori (Self-Determination Theory) (Deci & Ryan, 2000) påpeker at de sosiale omgivelsene og konteksten til en person vil ha innvirkning på motivasjon og personlig vekst. De sosiale omgivelsene kan både fasilitere, og redusere motivasjonen til de enslige mindreårige. Dersom man har et navn som høres utenlandsk ut, reduseres sjansen for å bli kalt inn til jobbintervju med gjennomsnittlig 25 %, sammenlignet med jobbsøkere med ”norske” navn (Midtbøen & Rogstad, 2012). Derfor bør man være oppmerksom på diskriminering som de enslige mindreårige asylsøkerne kan møte, og hvordan disse utfordringene kan løses. For den psykiske og fysiske helsen til de enslige mindreårige vil det være viktig å tilrettelegge for utdanning, og gi økt kunnskap om samfunnet og hvordan systemet fungerer (Groark et al., 2010; Thommessen, Corcoran & Todd, 2015).

Det er vist at personer med innvandrerbakgrunn som deltar i forskningsstudier ofte er godt integrerte, og de har gjerne høy sosioøkonomisk status (Eimhjellen, 2016). Dette stemmer overens med informantene i denne oppgaven, og de hadde alle et ønske om å bidra til samfunnet. En av måtene de kan gjøre det på, er ved å delta i forskning. En studie utført med flyktningfamilier viste at det å delta i forskningsprosjekter kunne føre til positive helseeffekter for de som deltok (Dyregrov, Dyregrov & Raundalen, 2000). Det er også vist at det å hjelpe andre er blitt brukt som en mestringsstrategi for asylsøkere (Puvimanasinghe, Denson, Augoustinos & Somasundaram, 2014). Flere av informantene fortalte at familiene deres i hjemlandet forventet at de skulle gjøre det bra i Norge. Enkelte av informantene fortalte også at de brukte å støtte familien økonomisk. Dette gjenspeiler seg i litteraturen, og det er vist at ungdommer med flyktningbakgrunn har et ønske om å ta utdanning for å ha

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

mulighet til å bidra med økonomisk støtte til de som ble igjen i opprinnelseslandet (Hatoss, O'Neill & Eacersall, 2012; Ruud & Waaktaar, 2005). Dersom ungdommene ikke støtter familien økonomisk, kan dette føre til skam over familien (Engebrigtsen, 2002). Det å velge og ta utdanning, skaffe seg jobb og delta i forskning kan man se på som aktive mestringsstrategier. En studie har vist at enslige mindreårige flyktninger som brukte aktive mestringsstrategier hadde høyere livskvalitet enn de som brukte passive (Seglem et al., 2014). Dermed kan det å lære ungdommene gode problemløsnings- og mestringsstrategier være nyttig (Carlson et al., 2012). I en studie ble det vist at enslige mindreårige definerte suksess som at de hadde fått fylt sine grunnleggende behov, hadde mulighet til å ta avgjørelser selv, var fremtidsorienterte, og hadde et ønske om å gi tilbake (Lee, 2012). Dette stemmer overens med funnene fra denne oppgaven.

Begrensninger

Det er flere begrensninger med denne oppgaven. Alle seks som ble intervjuet var menn, og det er mulig at resultatene ville vært annerledes dersom noen av informantene hadde vært kvinner. Videre var beskrivelsene til informantene stort sett positive, og de la ikke så stor vekt på det som hadde vært negativt. Å snakke om ting som har skjedd, er annerledes enn å snakke om ting som pågår. Det fremstod som at informantene hadde det bra i Norge i dag, og det kan ha gitt et skjevt positivt bilde av hvordan det faktisk var da de kom til Norge. Det kan være at de ikke ønsket å virke utakknemlige, og at de derfor fortalte om de tingene de trodde intervjuerne ville høre om. I enkelte kulturer kan det være at man ikke skal fokusere på det som er negativt, og at man ikke skal fremstå som klagete.

Informantene tok ikke opp tema knyttet til kjønnsroller, men det er mulig at det er forskjeller mellom Norge og kulturen de kommer fra. Det kan for eksempel tenkes at dette

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

hadde en innvirkning på hva de tok opp i intervjuene, og hvordan de forholdt seg til de kvinnelige studentene. Intervjuernes egne forventninger til funnene, kan ha virket inn på resultatene. Ved utarbeidelsen av intervjuguiden, er det mulig at spørsmålene reflekterte de svarene intervjuerne forventet å finne.

Det vil variere i hvilken grad mennesker er vant til å uttrykke følelser verbalt, og dette har en kulturell komponent i seg. Å uttrykke seg på et annet språk enn morsmålet kan være utfordrende, og det kan være at informantene ikke hadde de norske ordene for å forklare hva de følte. Språklige utfordringer kan ha ført til misforståelser av spørsmål eller at intervjuerne misforsto hva informantene svarte på. Intervjuerne kan ha ledet informantene, siden det av og til måtte gis eksempler på hva enkelte spørsmål betydde. Fire av intervjuene ble gjennomført over telefon, noe som gjorde at man mistet verdifull ikke-verbal kommunikasjon.

Metoden har også begrensninger i seg selv, siden det ikke finnes et standardisert mål på hvor mange informanter som behøves. Til tross for at studentene vurderte det til at informasjonen fra intervjuene var nådd et metningspunkt, kan det likevel være at flere relevante opplysninger hadde kommet frem gjennom nye intervju. Ved å bruke snøballmetoden for å rekruttere informanter får man ikke et tilfeldig utvalg. Studentene er etnisk norske, og siden det ble rekruttert via studentenes sosiale og profesjonelle nettverk, kan det tenkes at samtlige av informantene er godt integrert i det norske samfunnet. Dette kan ha ført til en mer homogen utvalgsgruppe og dermed en overrepresentasjon av godt integrerte innvandrere.

Konklusjon

Denne oppgaven hadde en kvalitativ tilnærming, der seks semistrukturerte dybdeintervju ble utført for å få frem tidligere enslige mindreårige asylsøkeres opplevelse av å komme til

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

Norge. Intervjuene ble deretter analysert ved å bruke en Fortolkende fenomenologisk analyse. Det kom frem tre overordnede temaer: utfordringer med å komme alene til Norge, akkulturasjon og ambisjoner. Informantene beskrev utfordringer med å komme alene til Norge, og det å være sårbar som ung. De snakket om hvordan det var å skulle finne sin plass i en ny kultur, og hva de følte hadde hjulpet dem med å bli integrert i det norske samfunnet. Videre var de opptatt av mulighetene de hadde fått av å komme til Norge. De hadde frihet til å gjøre det de ville, og de hadde mulighet til å skaffe seg en utdanning og jobb. Informantene var også interessert i å gi tilbake til samfunnet for det de hadde fått, og de ville hjelpe til med å forbedre forholdene i hjemlandet.

Enslige mindreårige asylsøkere er en særlig sårbar gruppe, og det vil være viktig med god tilrettelegging for disse. Erfaringene innhentet fra informantene i denne oppgaven peker mot hvordan bosetning i fosterhjem og lignende løsninger, der EMA i alle aldersgrupper er under Bufetat, kan ha positive effekter. Forskning på enslige mindreårige asylsøkere bør legge vekt på hvordan man kan fasilitere at EMA får en god tilknytning til trygge voksenpersoner i Norge. Per i dag har UDI ansvaret for EMA mellom 16 og 18 år, og disse har ikke like rettigheter som etnisk norske barn, eller barn som er underlagt barnevernet.

Videre forskning bør fokusere på å få frem faktorer som kan bidra til integreringen av de enslige mindreårige asylsøkerne. Det bør undersøkes på hvilken måte man best kan gi kunnskap om asylsøkerprosessen, og det norske samfunnet. I tillegg bør det utarbeides forslag til hvordan man kan legge til rette aktiviteter for EMA, som kan bidra til integrering og ha positiv innvirkning på deres helse. Aktiviteter vil kunne føre til økt mestringstro, noe som vil være viktig for de enslige mindreårige.

Det vil være nyttig å få tak i hva som gjør at enkelte blir bedre integrert enn andre, og hvordan man kan få tak i de som ikke klarer overgangen til et nytt samfunn like godt. Videre vil det være god samfunnsøkonomi å legge til rette for at disse får ta utdanning, og får seg

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

jobb. Å fange opp de som faller utenfor vil gjøre at enkeltpersonene får en bedre hverdag, og på et samfunnsnivå vil dette kunne bidra til sårt trengt arbeidskraft i det norske samfunnet.

Referanser

- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215. doi: <http://dx.doi.org/10.1037/0033-295x.84.2.191>
- Bengtson, M. & Ruud, A. K. (2013). Kapittel 10 Utviklingsstøttende omsorg i mottaksfasen. I K. Eide (Red.), *Barn på flukt. Psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Berg, B. & Tronstad, K. R. (2015). *Levekår for barn i asylsøkerfasen*. Hentet fra NTNU Samfunnsforskning: <https://samforsk.no/Sider/Publikasjoner/Levek%C3%A5r-for-barn-i-asyls%C3%B8kerfasen.aspx>
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L. & Vedder, P. (2006). Immigrant youth: Acculturation, identity, and adaptation. *Applied psychology*, 55(3), 303-332.
- Bruce, H. Ø. (2012). *"Og jeg har jo klart videregående skole. Det er det verste". Bo og omsorgssituasjoner og nettverks betydning for at enslige flyktningungdommer fullfører videregående skole*, Høyskolen på Lillehammer
- Bufdir. (2017). Enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. Hentet 29.03 fra https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Oppvekst/Barn_pa_flukt/Enslige_mindre_arige_asylsokere_EMA/
- Carlson, B. E., Cacciatore, J. & Klimek, B. (2012). A risk and resilience perspective on unaccompanied refugee minors. *Social Work*, 57(3), 259-269. doi: 10.1093/sw/sws003
- Cowan, P. A. & Cowan, C. P. (2007). Attachment theory: Seven unresolved issues and questions for future research. *Research in Human Development*, 4(3), 181-201. doi: <http://dx.doi.org/10.1080/15427600701663007>

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268. doi: 10.1207/S15327965PLI1104_01
- Derluyn, I. & Broekaert, E. (2007). Different perspectives on emotional and behavioural problems in unaccompanied refugee children and adolescents. *Ethnicity & Health*, 12(2), 141-162. doi: 10.1080/13557850601002296
- Derluyn, I., Mels, C. & Broekaert, E. (2009). Mental health problems in separated refugee adolescents. *Journal of adolescent Health*, 44(3), 291. doi: 10.1016/j.jadohealth.2008.07.016
- Dittmann, I. & Jensen, T. K. (2010). Enslige mindreårige flyktnings psykiske helse - en litteraturstudie. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 47, 812-817.
- Dyregrov, K., Dyregrov, A. & Raundalen, M. (2000). Refugee families' experience of research participation. *Journal of Traumatic Stress*, 13(3), 413-426. doi: 10.1023/A:1007777006605
- Eide, K. (2013). Kapittel 1 Hvem er de enslige mindreårige flyktingene? I K. Eide (Red.), *Barn på flukt. Psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktinger*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Eide, K. & Hjern, A. (2013). Unaccompanied refugee children - vulnerability and agency. *Acta Pædiatrica*, 102(7), 666-668. doi: 10.1111/apa.12258
- Eimhjellen, I. S. (2016). *Innvandrere si deltaking i norsk frivilligliv. Nye tal og metodiske utfordringer*. Hentet fra Institutt for samfunnsforskning: <http://www.samfunnsforskning.no/Publikasjoner/Andre-rapporter/2016/2016-3>
- Engebrigtsen, A. I. (2002). *Forlatte barn, ankerbarn, betrodde barn. Et transnasjonalt perspektiv på enslige, mindreårige asylsøkere* (7). Hentet fra Høgskolen i Oslo og Akershus: <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og->

[arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2002/Forlatte-barn-ankerbarn-betrodde-barn](https://www.arbeidslivsforskning.no/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2002/Forlatte-barn-ankerbarn-betrodde-barn)

Engebrigtsen, A. I. (2013). Kapittel 9 Omsorg og barn utenfor barndommer. I K. Eide (Red.), *Barn på flukt. Psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger*. Oslo: Gyllendal Norsk Forlag.

Fazel, M., Reed, R. V., Panter-Brick, C. & Stein, A. (2012). Mental health of displaced and refugee children resettled in high-income countries: risk and protective factors. *The Lancet*, 379(9812), 266-282. doi: 10.1016/S0140- 6736(11)60051-2

Gamst, K., Trøften. (2011). *Profesjonelle barnesamtaler Å ta barn på alvor*. Oslo: Universitetsforlaget.

Groark, C., Sclare, I. & Raval, H. (2010). Understanding the experiences and emotional needs of unaccompanied asylum-seeking adolescents in the UK. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 16(3), 421-442. doi: 10.1177/1359104510370405

Guest, G., Bunce, A. & Johnson, L. (2006). How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability. *Field Methods*, 18(1), 59-82. doi: <https://doi.org/10.1177/1525822X05279903>

Hafstad, G. S. & Siqveland, J. (2008). Posttraumatisk vekst: Et mer helhetlig syn på posttraumatisk tilpasning. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 45(12), 1507-1511.

Haque, S. (2012). Toward an identity stress. Language and religious affiliations of an immigrant adolescent in Norway. *Nordic Journal of Migration Research*, 2(3), 224-231.

Hartwell, C. A. (2011). *Former unaccompanied refugee minors: Stories of life in resettlement* (Doctor of Philosophy). University of Michigan, Michigan

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

- Hatoss, A., O'Neill, S. & Eacersall, D. (2012). Career choices: Linguistic and educational socialization of Sudanese-background high-school students in Australia. *Linguistics and Education*, 23(1), 16-30. doi: 10.1016/j.linged.2011.10.003
- Helman, C. G. (2007). Chapter 12 - Migration, globalization and health *Culture, health and illness* (5. utg.). Boca Raton: Taylor & Francis Group.
- Hodes, M., Jagdev, D., Chandra, N. & Cunniff, A. (2008). Risk and resilience for psychological distress amongst unaccompanied asylum seeking adolescents. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(7), 723-732. doi: 10.1111/j.1469-7610.2008.01912.x
- Huemer, J., Karnik, N. S., Völkl-Kernstock, S., Granditsch, E., Dervic, K., Friedrich, M. H. & Steiner, H. (2009). Mental health issues in unaccompanied refugee minors. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 3. doi: 10.1186/1753-2000-3-13
- Hurst, S. A. (2008). Vulnerability in research and health care; Describing the elephant in the room? *Bioethics*, 22(4), 191-202. doi: 10.1111/j.1467-8519.2008.00631.x
- Jensen, T., Skårdalsmo, E. M. B. & Fjermestad, K. W. (2014). Development of mental health problems-A follow-up study of unaccompanied refugee minors. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 8. doi: 10.1186/1753-2000-8-29
- Kenrick, D. T., Griskevicius, V., Neuberg, S. L. & Schaller, M. (2010). Renovating the Pyramid of Needs. *Perspectives on Psychological Science*, 5(3), 292-314. doi: 10.1177/1745691610369469
- Kohli, R. (2006). The comfort of strangers: Social work practice with unaccompanied asylum-seeking children and young people in the UK. *Child & Family Social Work*, 11(1), 1-10. doi: 10.1111/j.1365-2206.2006.00393.x

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

- Kohli, R. & Mather, R. (2003). Promoting psychosocial well-being in unaccompanied asylum seeking young people in the United Kingdom. *Child & Family Social Work*, 8(3), 201-212. doi: 10.1046/j.1365-2206.2003.00282.x
- Kolstad, A. & Horpestad, S. (2009). Self-construal in Chile and Norway. Implications for cultural differences in individualism and collectivism. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 40(2), 275-281. doi: 10.1177/0022022108328917
- LaFromboise, T., Coleman, H. L. & Gerton, J. (1993). Psychological impact of biculturalism: Evidence and theory. *Psychological Bulletin*, 114(3), 395-412. doi: <http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.114.3.395>
- Lee, J. S. (2012). *Unaccompanied refugee minors and their strategies to navigate a new world: A grounded theory* (Doctor of Philosophy). Virginia Commonwealth University, Richmond, Virginia
- Lidén, H., Eide, K., Hidle, K., Nilsen, A. C. E. & Wærdahl, R. (2013). *Levekår i mottak for enslige mindreårige asylsøkere*. Hentet fra Institutt for samfunnsforskning: <http://www.samfunnsforskning.no/Publikasjoner/Rapporter/2013/2013-003>
- Luster, T., Saltarelli, A. J., Rana, M., Qin, D. B., Bates, L., Burdick, K. & Baird, D. (2009). The experiences of Sudanese unaccompanied minors in foster care. *Journal of Family Psychology*, 23(3), 386-395. doi: 10.1037/a0015570
- Lustig, S. L., Kia-Keting, M., Grant-Knight, W., Geltman, P., Ellis, H., Kinzie, D., . . . Saxe, G. N. (2004). Review of child and adolescent refugee mental health. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 43(1), 24-36. doi: 10.1097/01.chi.0000096619.64367.37
- Malterud, K. (1996). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning: En innføring*. Oslo: Tano Aschehoug.

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

- Malterud, K., Siersma, V. D. & Guassora, A. D. (2016). Sample size in qualitative interview studies: Guided by information power. *Qualitative Health Research Journal*, 26(13), 1753-1760. doi: 10.1177/1049732315617444
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396. doi: <http://dx.doi.org/10.1037/h0054346>
- McLeigh, J. D. (2013). Protecting children in the context of international migration: Children in migration require greater protection from violence, exploitation, and discrimination. *Child Abuse & Neglect*, 37(12), 1056-1068. doi: 10.1016/j.chiabu.2013.10.011
- Midtbøen, A. H. & Rogstad, J. (2012). *Diskrimineringens omfang og årsaker. Etniske minoriteters tilgang til norsk arbeidsliv*. Hentet fra Institutt for samfunnsforskning: <http://www.samfunnsforskning.no/Publikasjoner/Rapporter/2012/2012-001>
- Miller, K. E. & Rasmussen, A. (2010). War exposure, daily stressors, and mental health in conflict and post-conflict settings: Bridging the divide between trauma-focused and psychosocial frameworks. *Social Science & Medicine*, 70(1), 7-16. doi: 10.1016/j.socscimed.2009.09.029
- Ndengeyingoma, A., de Montigny, F. & Miron, J.-M. (2014). Development of personal identity among refugee adolescents: Facilitating elements and obstacles. *Journal of Child Health Care*, 18(4), 369-377. doi: 10.1177/1367493513496670
- NOU. (2010). *Mangfold og mestring. Flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/contentassets/4009862aba8641f2ba6c410a93446d29/nou/pdfs/nou201020100007000dddpdfs.pdf>
- Oppedal, B. & Idsoe, T. (2015). The role of social support in the acculturation and mental health of unaccompanied minor asylum seekers. *Scandinavian Journal of Psychology*, 56(2), 203-211. doi: 10.1111/sjop.12194

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

- Oppedal, B., Seglem, K. B. & Jensen, L. (2009). *Avhengig og selvstendig. Enslige mindreårige flyktningers stemmer i tall og tale* (11). Hentet fra Folkehelseinstituttet: <https://www.fhi.no/publ/eldre/avhengig-og-selvstendig.-enslige-mi/>
- Park, H., Joo, J., Quiroz, B. & Greenfield, P. M. (2015). Sociodemographic factors influence cultural values: Comparing European American with Korean mothers and children in three settings - rural Korea, urban Korea, and Los Angeles. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 46(9), 1131-1149. doi: 10.1177/0022022115600258
- Pastoor, L. d. W. (2015). The mediational role of schools in supporting psychosocial transitions among unaccompanied young refugees upon resettlement in Norway. *International Journal of Educational Development*, 41, 245-254. doi: 10.1016/j.ijedudev.2014.10.009
- Phinney, J. S. & Ong, A. D. (2007). Conceptualization and measurement of ethnic identity: Future directions. *Journal of Counseling Psychology*, 54(3), 271-281. doi: 10.1037/0022-0167.54.3.271
- Pietkiewicz, I. & Smith, J. A. (2014). A practical guide to using interpretative phenomenological analysis in qualitative research psychology. *Psychological Journal*, 20(1), 7-14. doi: 10.14691/PPJ.20.1.7
- Porte, Z. & Torney-Purta, J. (1987). Depression and academic achievement among Indochinese refugee unaccompanied minors in ethnic and nonethnic placements. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57(4), 536-547. doi: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1939-0025.1987.tb03569.x>
- Pringle, J., Drummond, J., McLafferty, E. & Hendry, C. (2011). Interpretative phenomenological analysis: A discussion and critique. *Nurse Researcher*, 18(3), 20-24. doi: <http://dx.doi.org/10.7748/nr2011.04.18.3.20.c8459>

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

- Puvimanasinghe, T., Denson, L. A., Augoustinos, M. & Somasundaram, D. (2014). "Giving back to society what society gave us": Altruism, coping and meaning making by two refugee communities in south Australia. *Australian Psychologist*, 49, 313-321. doi: 10.1111/ap.12065
- Qin, D. B., Saltarelli, A., Rana, M., Bates, L., Lee, J. A. & Johnson, D. J. (2015). "My culture helps me make good decisions": Cultural adaptation of Sudanese refugee emerging adults. *Journal of Adolescent Research*, 30(2), 213-243. doi: 10.1177/0743558414547097
- Rothbaum, F., Weisz, J., Pott, M., Miyake, K. & Morelli, G. (2000). Attachment and culture: Security in the United States and Japan. *American Psychologist*, 55(10), 1093-1104. doi: <http://dx.doi.org/10.1037/0003-066X.55.10.1093>
- Rousseau, C., Said, T. M., Gagné, M.-J. & Bibeau, G. (1998). Resilience in unaccompanied minors from the north of Somalia. *Psychoanalytic Review*, 85(4), 615-637.
- Ruud, A. K. & Waaktaar, T. (2005). Vanlige vansker hos vanlige asylsøkerbarn: Erfaringer fra arbeid med enslige mindreårige asylsøkere i mottak. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 42(12), 1120-1123.
- Ryan, D., Dooley, B. & Benson, C. (2008). Theoretical perspectives on post-migration adaptation and psychological well-being among refugees: Towards a resource-based model. *Journal of Refugee Studies*, 21(1), 1-18. doi: 10.1093/jrs/fem047
- Seglem, K. B., Oppedal, B. & Raeder, S. (2011). Predictors of depressive symptoms among resettled unaccompanied refugee minors. *Scandinavian Journal of Psychology*, 52, 457-464. doi: 10.1111/j.1467-9450.2011.00883.x
- Seglem, K. B., Oppedal, B. & Roysamb, E. (2014). Daily hassles and coping dispositions as predictors of psychological adjustment. *International Journal of Behavioral Development*, 38(4), 293-303. doi: 10.1177/0165025414520807

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

Seland, I. & Lidén, H. (2011). *Fritidsaktiviteter for barn på asylmottak*. Hentet fra Institutt for samfunnsforskning:

<http://www.samfunnsforskning.no/Publikasjoner/Rapporter/2011/2011-002>

Siegler, R., DeLoache, J., Eisenberg, N. & Saffran, J. (2014). Chapter 11: Attachment to others and development of self *How children develop* (4. utg.). New York: Worth Publishers.

Sirriyeh, A. (2013). Hosting strangers: Hospitality and family practices in fostering unaccompanied refugee young people. *Child & Family Social Work, 18*(1), 5-14. doi: 10.1111/cfs.12044

Skårdalsmo Bjørge, E. M. & Jensen, T. K. (2015). Unaccompanied refugee minors' early life narratives of physical abuse from caregivers and teachers in their home countries. *Child Abuse & Neglect, 48*, 148-159. doi: 10.1016/j.chiabu.2015.08.003

Sletten, M. A. (2001). *Det skal ikke stå på viljen - utdanningsplaner og yrkesønsker blant Osloungdom med innvandrebakgrunn* (8). Hentet fra Høgskolen i Oslo og Akershus: <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2001/Det-skal-ikke-staa-paa-viljen-utdanningsplaner-og-yrkesoensker-blant-Osloungdom-med-innvandrerbakgrunn>

Smith, J. A. & Osborn, M. (2008). Interpretative phenomenological analysis. I J. A. Smith (Red.), *Qualitative psychology: A practical guide to research methods* (2. utg.). London: SAGE Publications

Thomas, S., Thomas, S., Nafees, B. & Bhugra, D. (2004). "I was running away from death" - the pre-flight experiences of unaccompanied asylum seeking children in the UK. *Child: Care, Health & Development, 30*(2), 113-122. doi: 10.1111/j.1365-2214.2003.00404.x

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

- Thommessen, S. A. O. T., Corcoran, P. & Todd, B. K. (2015). Experiences of arriving to Sweden as an unaccompanied asylum-seeking minor from Afghanistan: An interpretative phenomenological analysis. *Psychology of Violence*, 5(4), 374-383. doi: <http://dx.doi.org/10.1037/a0038842>
- Utlendingsdirektoratet. (2016). *Tall og fakta 2015. Faktaskriv*. Hentet fra Utlendingsdirektoratet: https://www.udi.no/globalassets/global/aarsrapporter_i/tall-og-fakta-2015.pdf
- Utlendingsdirektoratet. (2017). Enslig mindreårig asylsøker. Hentet 14. februar fra <https://www.udi.no/ord-og-begreper/enslig-mindrearig-asylsoker/>
- Utlendingsnemda. (2006). Enslig, forlatt, utsendt? Hentet fra <http://une.no/aktuelt/artikler/enslig-forlatt-utsendt/>
- von Tetzchner, S. (2012). *Utviklingspsykologi*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Watters, C. (2013). Kapittel 3 Enslige flyktningbarn - En teoretisk og internasjonal oversikt. I K. Eide (Red.), *Barn på flukt. Psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Wiese, E. B. P. (2010). Culture and migration: Psychological trauma in children and adolescents. *Traumatology*, 16(4), 142-152. doi: 10.1177/1534765610388304
- Wiggen, K. S. (2017). Personer bosatt som enslige mindreårige flyktninger i perioden 1996-2013. Hentet 28.03 fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/tre-av-fire-i-arbeid-eller-utdanning>
- Øien, C. (2010). *Underveis. En studie av enslige mindreårige asylsøkere* (20). Hentet fra Utlendingsdirektoratets nettside: <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/forsknings-og-utviklingsrapporter/underveis.-en-studie-av-enslige-mindrearige-asylsokere-2010/>

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

Aalandslid, V. & Enes, A. W. (2012). *Enslige mindreårige flyktninger i arbeid og utdanning*

(13). Hentet fra Statistisk Sentralbyrå:

https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_201213/rapp_201213.pdf

Vedlegg

Vedlegg A

Forespørsel om deltakelse i hovedoppgaveprosjektet

«Tidligere enslige mindreårige asylsøkeres opplevelse av å være i Norge »

Bakgrunn og hensikt

Hensikten med dette prosjektet er å undersøke tidligere enslige mindreårige asylsøkeres opplevelse av å være i Norge. Vi ønsker å oppnå kunnskap om denne gruppen, få et innblikk i hva de er opptatt av og hvordan de synes integreringsprosessen har vært. Institutt for psykologi ved Universitetet i Tromsø er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer prosjektet?

Prosjektet innebærer innsamling av bakgrunnsopplysninger om deltakeren, i tillegg til et intervju på 1-2 timer. På denne måten vil vi få frem hver enkelt deltakers perspektiv.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Informasjonen som registreres om deg skal kun brukes slik som beskrevet i hensikten med studien. Alle opplysninger vil bli behandlet anonymt, uten navn og fødselsnummer eller andre identifiserbare opplysninger. En kode knytter deg til dine opplysninger gjennom en navneliste.

Det er kun autorisert personell knyttet til prosjektet som har adgang til navnelisten og som kan finne

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

tilbake til deg. Det vil ikke være mulig å identifisere deg i resultatene av studien når disse publiseres.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien. Du kan når som helst og uten å oppgi noen grunn trekke ditt samtykke til å delta i studien. Du kan også kreve å få slettet data som er samlet inn i forbindelse med din deltagelse. Dette vil ikke få konsekvenser for deg. Dersom du ønsker å delta, undertegner du samtykkeerklæringen på siste side. Om du nå sier ja til å delta, kan du senere trekke tilbake ditt samtykke. Dersom du senere ønsker å trekke deg eller har spørsmål til studien, kan du ta kontakt på mail til Therese Langhaug Danielsen (tda025@post.uit.no).

Ytterligere informasjon om personvern finnes i kapittel B – Personvern

Samtykkeerklæring følger etter kapittel B.

Kapittel B - Personvern

Personvern

Opplysninger som registreres om deg er konfidensielle, og vil ikke bli koblet mot andre registre. Alle som har innsyn i opplysningene har taushetsplikt. Studien er under tilsyn av Institutt for psykologi, og datamaterialet vil ikke bli brukt til andre formål enn det som er oppgitt her. Prosjektet er meldt til personvernombudet for forskning.

Utlevering av materiale og opplysninger til andre

Hvis du sier ja til å delta i studien, gir du også ditt samtykke til at aidentifiserte opplysninger vil kunne brukes i en eventuell publikasjon.

Rett til innsyn og sletting av opplysninger om deg

Hvis du sier ja til å delta i studien, har du rett til å få innsyn i hvilke opplysninger som er registrert om deg. Du har videre rett til å få korrigert eventuelle feil i de opplysningene vi har registrert. Dersom du trekker deg fra studien, kan du kreve å få slettet innsamlede opplysninger, med mindre opplysningene allerede er inngått i analyser eller brukt i vitenskapelige publikasjoner.

Informasjon om utfallet av studien

Dersom du ønsker informasjon om utfallet av studien, kan du kontakte eksperimentansvarlig etter studiet er ferdigstilt.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg er villig til å delta i studien

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Jeg bekrefter å ha gitt informasjon om studien

(Signert, rolle i studien, dato)

Vedlegg B

Intervjuguide:

Hvordan var det da du først kom til Norge?

Hva er noen av de største tingene du har opplevd siden du kom hit?

Hvilke viktige ting skjer i livet dit nå?

Fortell meg om hvor du har bodd siden du kom til Norge?

Hvordan var det å bo på et mottak?

Har du kontakt med familie i hjemlandet ditt?

Har du familie i Norge, og har du kontakt med disse?

Hvordan har det vært å få venner siden du kom til Norge?

Fortell meg om dine skoleerfaringer siden du kom til Norge?

Hvordan gikk du overens med de andre på skolen?

Hvilke aktiviteter liker du å gjøre på fritiden?

Har du hatt noen jobber siden du kom hit?

Er du en religiøs eller spirituell person?

Hvilke deler av kulturen er viktigst for deg?

Hva er det beste som har skjedd deg, eller som du har oppnådd?

Hva har vært det vanskeligste å takle siden du kom hit?

OPPLEVELSER VED Å KOMME TIL NORGE SOM ENSLIG MINDREÅRIG ASYLSØKER

Hva har hjulpet deg mest i livet siden du kom hit?

Hvordan ser du for deg at framtiden blir?

Hvilke råd ville du gitt en flyktning som kom til Norge i dag?

Informasjon som samles inn før intervjuet begynner:

Kjønn:

Alder:

Kommer fra:

Kom til Norge i:

Vedlegg C

Svein Bergvik
Institutt for psykologi UiT Norges arktiske universitet

9037 TROMSØ

Vår dato: 04.08.2016

Vår ref: 49069 / 3 / AGL

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 27.06.2016. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>49069</i>	<i>Tidligere enslige mindreårige asylsøkeres opplevelse av å være i Norge</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>UiT Norges arktiske universitet, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Svein Bergvik</i>
<i>Student</i>	<i>Therese Danielsen</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.12.2017, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Audun Løvlie

Kontaktperson: Audun Løvlie tlf: 55 58 23 07

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 49069

Formålet med prosjektet er å beskrive tidligere enslige mindreårige asylsøkeres opplevelse av å komme til Norge, og hvordan integreringsprosessen har vært etter at de fikk opphold. Fokuset for denne undersøkelsen er hva som kan virke positivt inn på deres hverdag, og hvilke mestringsstrategier de benytter seg av. Vi ønsker å utvide kunnskapen om denne gruppen på individnivå gjennom kvalitative fenomenologiske intervjuer. Vi vil skildre disse personenes opplevelse av egen situasjon ut i fra deres referanseramme.

Utvalget informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er godt utformet.

Det behandles sensitive personopplysninger om etnisk bakgrunn.

Personvernombudet legger til grunn at studenten etterfølger UiT Norges arktiske universitet sine regler for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal lagres på privat pc, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

Forventet prosjektslutt er 31.12.2017. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette digitale lydopptak